STM
Lausuntopyyntö 26.04.2021 VN/572/2020

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuuleminen 12.11.2021

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi tupakkalain muuttamisesta.

Suomalainen Lääkäriseura Duodecim toteaa, että hallitusohjelman kirjaus ”vähennetään riippuvuuksia ja jatketaan määrätietoista työtä tupakoinnin vähentämiseksi” toteutuu tupakkalaissa ja myös tässä lain muutosesityksessä vain niiltä osin kuin toiminta kohdistuu tupakoinnin aloittamisen ehkäisyyn. **Tupakoinnin lopettamisen tukea** ei tässäkään esityksessä lain muuttamisesta käsitellä, eikä viitata muuhun lainsäädäntöön, joka velvoittaisi toiminnan järjestämiseen.

Duodecim kannattaa tupakkatuotteiden makuaineiden kiellon laajennusta sinänsä, mutta esitämme, että kaikki makuaineet kiellettäisiin kaikista tupakkalain kattamista tuotteista. Lisäksi esitämme, että **kiellettyjä lisäaineita ovat kaikki makuaineet**, ei pelkästään ”tunnusomaista makua” aikaansaavat yhdisteet. Lain 1 momentin 6 kohdan kiellon nikotiinin imeytymistä edistävistä aineista tulee kattaa **kaikki nikotiinia sisältävät tuotteet**, riippumatta käyttötavasta. Siten myös lämmitettävät ja suussa käytettävät tupakka- ja muut tuotteet on saatettava tämän kiellon piiriin.

Duodecimin mielestä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettavien, merkintöjen tekstejä ja kuvia koskevien tarkempien säännöksien tulisi entistä painokkaammin korostaa kaikkien tupakkatuotteiden aiheuttamaa riippuvuutta ja nikotiinin haitallisuutta myös kaikkien sukupuolten hedelmällisyydelle ja kehittyvälle sikiölle. Myös **tupakkatuotteiden jätteiden haitallisuutta** ympäristölle ja eläimille on syytä korostaa.

Duodecim kannattaa esitystä merkittömän pakkauksen käyttöönottamisesta. Sillä on useiden tutkimusten mukaan vaikutusta tupakoinnin aloittamisen kiinnostavuuteen. Se poistaa mahdollisuuden käyttää merkkikohtaisia elementtejä piiloviestintään.

Duodecim kannattaa esitystä **matkustajatuonnin määrällisistä rajoituksista** vesipiipputupakan ja kuumennettavien tupakkatuotteiden osalta. Muutoin matkustajatuonnin rajoista pitää säätää Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittäminen -työryhmän (STM 2018) ehdotusten ja EU:n direktiivin 2007/74 artikla 8:ssa mainittujen määrien mukaisesti:
1. Verovapaasti EU:n ulkopuolelta maahan tuotavien savukkeiden määrä rajoitetaan 200 savukkeesta 40 savukkeeseen, sikarit 50:stä 10 kappaleeseen, pikkusikarit 100:sta 20 kappaleeseen sekä piippu- ja savuketupakan tuonti 250 grammasta 50 grammaan.
2. Nuuskan, purutupakan ja nenänuuskan matkustajatuonnin raja lasketaan 1000 grammasta 100 grammaan vuorokaudessa.

Ruotsi on Suomen toistuvista vastalauseista huolimatta osoittanut täydellistä piittaamattomuutta täyttää EU:n liittymissopimuksessaan antamaansa lupausta estää kaikin keinoin **nuuskan** markkinoille saattaminen muissa EU-maissa. Nykyinen nuuskan maahantuontimäärä vie pohjaa sekä em. Suomen vaatimuksilta että ennen kaikkea kansalliselta nuuskan myyntikiellolta. On ilmeistä, että nuuskan markkinointia kohdistetaan tarkoituksellisesti suomalaisiin nuoriin. Nuuskan

valmistuksessa sallittavat maut tekevät käytön aloittamisen helpommaksi ja tuotteiden jopa hyvin korkeat nikotiinipitoisuudet saavat aikaan voimakkaan riippuvuuden.

Duodecim kannattaa esitystä **asuntoyhteisön mahdollisuudesta kieltää tupakointi** kaikissa hallitsemissaan ulkotiloissa. Mielestämme lain 79 § tulee kuitenkin muuttaa niin, että asuntoyhteisöllä tulee myös olla oikeus kieltää yhtiökokouksen enemmistöpäätöksellä tupakointi asukkaiden hallinnassa olevilla parvekkeilla. Mikäli asuntoyhteisön asukkaille aiheutuu haittaa sisätiloissa tupakoinnista, tulee yhtiökokouksella olla oikeus kieltää tupakointi myös asukkaiden hallinnassa olevissa sisätiloissa.
Perustuslain 2. luvun 20 §:n mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Nykyinen käytäntö, jossa tupakointikieltoa haetaan kunnalta, on osoittautunut toimimattomaksi, eikä ole pystynyt suojaamaan erityisen haavoittuvassa asemassa olevia asukkaita, kuten vanhuksia ja pitkäaikaissairaita, tupakansavun terveyshaitoilta.

Esitämme, että lain 53 § muutetaan niin, että **tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja nikotiinia sisältäviä tupakan vastikkeita ei saa myydä tai muutoin luovuttaa eikä välittää alle 20-vuotiaalle**. Myös tuotteiden maahantuonti- ja hallussapitokieltoa koskeva ikäraja nostetaan 20 vuoteen. Tälle on sekä lääketieteelliset että psykososiaaliset perustelut ja kansainvälisiä esimerkkejä mm. useista Yhdysvaltojen osavaltioista ja Singaporesta.

Esitämme, että perustetaan julkisoikeudellinen, potilasvakuutukseen verrattava vakuutusjärjestelmä, josta korvataan hyvinvointialueille tupakkatuotteiden käytöstä aiheutuvien sairauksien hoito, kun nikotiiniriippuvuus on todettu yleisesti hyväksytyillä testeillä. Vakuutuksesta korvataan kunnille ja hyvinvointialueille myös tupakkatuotteiden käytön vieroituksesta aiheutuvat kustannukset. Vakuutusjärjestelmä rahoitetaan tupakkatuotteiden valmistajilta tai heidän edustajiltaan ja maahantuojilta perittävillä vakuutusmaksuilla.

Kemiallisten aineiden terveysvaaran arviointineuvosto (KATA) totesi vuonna 2000 julkaistussa tieteellisessä perustelukatsauksessaan ympäristön tupakansavun syöpävaaralliseksi. Tämä kirjattiin myös tupakkalakiin (13.8.1976/693). Tupakkalain 11a § ympäristön tupakansavun syöpävaarallisuudesta perusteella työperäiseltä altistumiselta suojaamiseksi tuli noudattaa työturvallisuuslainsäädäntöä. Myöhemmin kyseinen pykälä poistettiin tupakkalaista, vaikka WHO:n Kansainvälinen syöväntutkimuslaitos (IARC) on vahvistanut KATA:n johtopäätöksen.
Lisäksi tieteellinen näyttö siitä, että raskauden ja synnytyksen aikainen tupakansavualtistus on yhteydestä lapsuuden leukemia-, lymfooma- ja pahanlaatuisten aivokasvainten riskiin, kasvaa koko ajan. Havainnot koskevat sekä äidin aktiivista tupakointia raskauden aikana että passiivista altistumista tupakansavulle. Varhainen tupakansavualtistus voi lisätä syöpäriskiä myös myöhemmällä iällä.
Duodecim esittää, että tupakkalakiin **palautetaan pykälä ympäristön tupakansavun syöpävaarallisuudesta**. Tällä voidaan vahvasti perustella kaikkia pyrkimyksiä savuttomiin ympäristöihin ja erityisesti asuntoyhteisöjen savuttomuutta.